

Marta Jasińska

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: 0000-0002-2889-0362

Rola Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie ścigania karnego

Wstęp

Organami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze, zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego, są organy niesądowe¹, podstawowym z nich jest prokurator, który to postępowanie prowadzi lub je nadzoruje. Natomiast w zakresie przewidzianym w ustawie to postępowanie prowadzi Policja, bądź organ któremu przysługują uprawnienia Policji. Uprawnienia te wynikają bezpośrednio z kodeksu postępowania karnego, jak też rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom, jak też z ustaw szczególnych.

Podstawę rozważań stanowiła znowelizowana ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska, która poszerzyła krąg podmiotów uprawnionych do prowadzenia postępowania przygotowawczego w przypadku przestępstw przeciwko środowisku, ściśle opisanych w kodeksie karnym.

Inspekcja Ochrony Środowiska – informacje ogólne

Inspekcja Ochrony Środowiska została powołana do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz do badania i oceny stanu środowiska. Tym samym jako organ państwowy zajmuje się szeroko rozumianą dbałością o odpowiedni stan środowiska naturalnego, w ramach tych działań może podejmować m.in. niezbędne czynności kontrolne wobec podmiotów korzystających ze środowiska, prowadzi państwowy monitoring środowiska, podejmuje decyzje wstrzymujące działalność prowadzoną z naruszeniem

¹ T. Grzegorzczuk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2014, s. 1024.

wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszeniem warunków korzystania ze środowiska, przeciwdziała poważnym awariom oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem ich skutków, wykonuje pomiary wielkości emisji oraz poziomu substancji lub energii występujących w środowisku. Przeważające wyżej zadania Inspekcji Ochrony Środowiska (zwanej dalej IOŚ) są zaledwie częścią uprawnień, które jej przysługują i zostały wymienione w art. 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska². Szeroki zakres zadań Inspekcji uzasadniony jest coraz większym wpływem gospodarowania przedsiębiorstw, jak też innych podmiotów na jakość środowiska, w związku z tym konieczność kontroli podyktowana jest ochroną życia i zdrowia wszystkich obywateli, gdyż to właśnie jakość środowiska wpływa na jakość życia. Treść wskazanych w ustawie o IOŚ zadań w sposób szczegółowy określana jest przepisami odrębnych ustaw, w szczególności: Prawa ochrony środowiska³, ustawy o odpadach⁴, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵, Prawa wodnego⁶ i wielu innych aktów sektorowych⁷. Uprawnienia IOŚ polegają również na ściganiu przestępstw przeciwko środowisku określonych w kodeksie karnym (od 2018r., o czym dalej) oraz wykroczeń określonych w kodeksie wykroczeń oraz ustaw wskazanych w art. 2 ustawy o IOŚ. W przypadku stwierdzenia przez inspektora popełnienia wykroczenia przeciwko środowisku, organom IOŚ przysługuje uprawnienie oskarżyciela publicznego także wtedy, gdy wniosek o ukaranie za wykroczenie złożył inny uprawniony oskarżyciel. Z punktu widzenia interesu publicznego takie rozwiązanie jest zasadne, gdyż IOŚ posiada możliwie najwyższe kompetencje w zakresie przedmiotowych spraw. To te organy przede wszystkim powinny być oskarżycielami publicznymi w tych sprawach, ale nie oznacza to, że posiadają wyłączność we wskazanym zakresie⁸. Sformułowanie zawarte w przepisie art. 14 ustawy o IOŚ nie miało na celu nadania organom IOŚ wyłącznej kompetencji do bycia oskarżycielami w sprawie, a jedynie stwarza możliwość oskarżania przez IOŚ (wstąpienia do sprawy i wyeliminowania pierwotnego podmiotu składającego wniosek o ukaranie, bądź możliwość zaskarżenia zapadłego rozstrzygnięcia), gdy charakter czynu, ewentualnie

² Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1471).

³ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 799 i 1356).

⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013, poz. 21 z późn. zm).

⁵ Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2017 r., poz. 1289, 2056, 2361, 2422 oraz Dz.U. z 2018 r., poz. 650).

⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r., poz. 1566, 2180 oraz Dz. U. z 2018 r., poz.650, 710).

⁷ M. Górski (red.), *Prawo ochrony Środowiska*, Warszawa 2018, s. 111.

⁸ W. Radecki, *Oskarżyciel publiczny w sprawach przeciwko środowisku*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 3, s. 7–8.

skutki bądź inne okoliczności wymagały jego rzeczywistego uczestnictwa jako oskarżyciela publicznego⁹.

Wprowadzenie zmian do ustawy o IOŚ podyktowane było koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, zwiększenia efektywności i sprawności realizacji ustawowych zadań monitoringowych stanowiących jednocześnie zobowiązania unijne, skutecznego prowadzenia kontroli w zakresie korzystania ze środowiska oraz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wyeliminowanie szarej strefy, zwłaszcza w zakresie gospodarowania odpadami. Zmiany doprowadziły do wzmocnienia potencjału kontrolnego IOŚ poprzez wyposażenie ich w bardziej skuteczne instrumenty prawne i techniczne, możliwe do zastosowania podczas kontroli,¹⁰ co zostanie dalej wskazane.

Postępowanie przygotowawcze – organy uprawnione do prowadzenia

Postępowanie przygotowawcze jako pierwsze stadium postępowania karnego¹¹ w sprawach ściganych z oskarżenia publicznego jest etapem obligatoryjnym, który musi wystąpić w sytuacji, gdy dojdzie do uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, dającego podstawy do wszczęcia postępowania przygotowawczego w formie śledztwa bądź dochodzenia. Nazwa tej fazy postępowania karnego znajduje swoje uzasadnienie w roli, jaką ten etap odgrywa w postępowaniu karnym, gdyż polega ona na wstępnym przygotowaniu sprawy, zmierzającym do ustalenia, czy powinna ona zostać rozpoznana przed sądem oraz na przygotowaniu materiału dowodowego, który będzie stanowił podstawę prowadzonego przed sądem postępowania¹².

Zgodnie z obowiązującymi przepisami organem uprawnionym do prowadzenia postępowania w formie śledztwa jest prokurator, który jako organ państwowy, wyposażony w szczególne kompetencje i umiejętności daje gwarancje należytego przeprowadzenia tego postępowania. Dlatego też przepisy prawa dają mu szczególne uprawnienia – zarówno do prowadzenia postępowania, jak też sprawowania nadzoru nad postępowaniami przygotowawczymi, których nie prowadzi. Natomiast prowadzenie postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, zgodnie z art. 325a § 1 k.p.k., należy do kompetencji Policji lub innych uprawnionych organów, chyba że prowadzi je prokurator.

⁹ W. Radecki, *Oskarżyciel publiczny...*, op. cit., s. 14.

¹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, RM 10-95-18, Warszawa 22.06.2018, s. 1.

¹¹ T. Grzegorzczak, *Tryby ścigania karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System prawa karnego procesowego*, t.1, Warszawa 2013, cz. 2, rozdz. 17, s. 286–340.

¹² K.T. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński, *Postępowanie karne*, Warszawa 2012, s. 226.

Klasyfikacja nieprokuratorskich organów ścigania ma miejsce obecnie na podstawie szeregu przepisów. Możemy wyróżnić w tym aspekcie trzy grupy. Pierwsza grupa to podmioty, którym art. 312 k.p.k. zezwala na odpowiednie stosowanie przepisów regulujących zakres uprawnień procesowych Policji. Znajdują się tu następujące organy: Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowa Administracja Skarbowa, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Żandarmeria Wojskowa. Ich kompetencja sprowadza się do dokonywania czynności śledztwa, jak też samodzielnego prowadzenia dochodzeń. Mają one podwójne umocowanie do działania w procesie karnym, które wynika z k.p.k. jak też z ustaw kompetencyjnych. Druga grupa podmiotów uzyskuje kompetencje na mocy przepisów wykonawczych, delegujących kodeksowe uprawnienia do samodzielnego prowadzenia dochodzeń oraz do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie¹³. Zaliczamy tu organy Inspekcji Handlowej, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, organy Straży Granicznej oraz Naczelnika Urzędu Celno-Skarbowego, Naczelnika Urzędu Skarbowego. Trzecią grupę podmiotów stanowią organy administracji publicznej, którym powierzono prawo do samodzielnego prowadzenia dochodzeń i wykonywania uprawnień oskarżycielskich przed sądem pierwszej instancji na mocy pozakodeksowych ustaw szczególnych. Organy te mogą występować w procesie karnym zamiast lub obok prokuratora¹⁴. Zaliczamy do nich: Straż Leśną¹⁵, Państwową Straż Łowiecką¹⁶, Inspekcję Ochrony Środowiska oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, chociaż uprawnienia tej ostatniej są ogólnie negowane. Natomiast pozostałe organy z grupy trzeciej mają prawo do samodzielnego prowadzenia dochodzeń i popierania oskarżenia w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji¹⁷.

W sprawach karnych skarbowych uprawnienia do prowadzenia postępowania przygotowawczego mają finansowe organy postępowania przygotowawczego (Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego, Naczelnik Urzędu Skarbowego, Szef Krajowej Administracji Skarbowej)¹⁸, jak też niefinansowe organy postę-

¹³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (Dz.U. z 2015 r., poz. 1725).

¹⁴ C. Kulesza, *Oskarżyciel publiczny*, [w:] P. Kruszyński (red.), *Wykład prawa karnego procesowego*, Białystok 2012, s. 142.

¹⁵ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2129).

¹⁶ Ustawa z dnia 13 października 1995 – Prawo Łowieckie (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2033).

¹⁷ R. Netczuk, *Inne organy ścigania w postępowaniu karnym*, [w:] Z. Kwiatkowski (red.), *Sądy i inne organy postępowania karnego. System prawa karnego procesowego*, t. V, Warszawa 2015, s. 992.

¹⁸ Art. 133 § 1 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 201, 771).

powania przygotowawczego (Straż Graniczna, Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Żandarmeria Wojskowa, Centralne Biuro Antykorupcyjne)¹⁹.

Organy pozaprokuratorskie i pozasądowe posiadające uprawnienia do prowadzenia postępowania przygotowawczego na podstawie ustaw szczególnych nie cieszą się zbytnim zainteresowaniem przedstawicieli piśmiennictwa, jak też ich udział w postępowaniu karnym rzadko daje podstawę do aktywności orzeczniczej Sądu Najwyższego²⁰. Związane może to być z faktem, że aktywność tych podmiotów w porównaniu do klasycznych organów ścigania jest nieznaczna, a ich rola jest większa na polu postępowań w sprawach o wykroczenia²¹.

Dlaczego ustawodawca zdecydował się na powierzenie ścigania karnego podmiotom, których główne zadania nie oscylują wokół postępowania karnego? Wynika to konieczności brania pod uwagę względów ekonomiki procesowej, gdyż organ prowadząc czynności kontrolne jednocześnie mógł dokonywać czynności dochodzenia, zabezpieczając przyszły materiał dowodowy²², co niewątpliwie korzystnie wpływa na czas prowadzenia całego postępowania w sprawie. Przy przeprowadzeniu kontroli biorą udział specjaliści, którzy w momencie wykrycia przestępstwa są w stanie przeprowadzić niezbędne pomiary, pobrać próbki, zgromadzić i zabezpieczyć potencjalne dowody, które mogą być dalej przedmiotem badań w postępowaniu karnym²³, co jest kolejnym uzasadnieniem przyznania owych uprawnień. Specyfika przestępstw, w przypadku których podmioty uzyskują uprawnienia do prowadzenia postępowania przygotowawczego i ich wykrycie niejednokrotnie wiąże się z posiadaniem specjalistycznej wiedzy z zakresu nauk nieobjętych klasyczną edukacją prawniczą²⁴. Ostatnim argumentem przemawiającym za oddaniem ścigania niektórych przestępstw organom pozaprokuratorskim jest ewolucja założeń współczesnej polityki karnej, opierających się na poglądzie, że niektóre z zachowań sprzecznych z regułami określonymi w normach prawa administracyjnego są na tyle szkodliwe społecznie, że jedynie adekwatnym środkiem represji jest kara kryminalna²⁵.

¹⁹ Art. 134 Kodeks karny skarbowy.

²⁰ J. Stańda, *Organy postępowania przygotowawczego w polskim postępowaniu karnym*, [w:] *Postępowanie przygotowawcze (węzłowe problemy na tle radzieckiego i polskiego prawa karnego procesowego)*, „ZNUJ” 1973, nr 61, s. 71–87; Uchwała SN z 5 listopada 1970 r., VI KZP 62/70, OSNKW 1970, nr 12, poz. 166; Uchwała SN z 21 stycznia 1971r., VI KZP 68/70, OSNKW 1971, nr 4, poz. 51.

²¹ R. Netczuk, op. cit., s. 985.

²² F. Prusak, *System organów ścigania karnego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe ASW” 1983, nr 33, s. 106.

²³ D. Solodov, *Przestępstwa przeciwko środowisku w Polsce i Rosji – problemy prawa, ścigania i dowodzenia*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 43, s. 304.

²⁴ J. Zander, *Wykonywanie obowiązków oskarżyciela publicznego przez Państwową Inspekcję Sanitarną*, „Zagadnienia Wykroczeń” 1985, nr 1, s. 27.

²⁵ R. Netczuk, op. cit., s. 986.

Zróznicowanie podstaw prawnych i zakresu działania powoduje, że zakres środków prawnych, za pomocą których poszczególne organy realizują zadania związane z wykrywaniem i ściganiem przestępstw, jest niejednorodny²⁶.

Nowe uprawnienia Inspekcji Ochrony Środowiska

Ustawodawca dokonując nowelizacji ustawy o IOŚ, ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska i niektórych innych ustaw²⁷, postanowił poszerzyć kompetencje Inspekcji o możliwość prowadzenia postępowania przygotowawczego w zakresie przestępstw przeciwko środowisku, wymienionych w kodeksie karnym, jak też powierzył jej uprawnienie do wnoszenia i popierania aktu oskarżenia przed sądem²⁸, co w istocie stanowi dopełnienie funkcji kontroli przestrzegania prawa, którą IOŚ od dawna dysponował. Inspekcja Ochrony Środowiska zyskuje zatem umocowanie do prowadzenia czynności instygatorskich na mocy ustawy szczególnej, podobnie jak Straż Leśna oraz Państwowa Straż Łowiecka. Najdłuższe tradycje w tym zakresie posiada Straż Leśna, dlatego też jej uprawnienia zostały zbadane przez Trybunał Konstytucyjny, który stwierdził, że ustawa o lasach, jako akt normatywny równorzędny wobec k.p.k. może stanowić samodzielne źródło uprawnień oskarżycielskich. Przewidziane w ustawie uprawnienia stanowią *lex specialis* w stosunku do uregulowań kodeksowych²⁹. Ten wyrok można odnosić również do pozostałych organów, które czerpią swe uprawnienia z ustaw szczególnych.

Realizacja problematyki ochrony środowiska za pomocą instrumentów prawa karnego dotyczy zagadnień związanych ze zwalczaniem najpoważniejszych zamachów na środowisko. Wciąż postępujące zanieczyszczenie środowiska wymaga kompleksowej ochrony środowiska, gdzie zastosowanie sankcji karnych jest warunkiem koniecznym³⁰. Przestępstwa przeciwko środowisku w kodeksie karnym zostały opisane w art. 181–188 i odpowiedzialność karna dotyczy najczęściej szkód powstałych w sposób gwałtowny, widoczny i ewidentnie odczuwalny, a omija szkody, których wynik końcowy jest efektem długotrwałej kumulacji³¹. Do tych przestępstw zaliczymy: przestępstwa przeciwko przepisom o ochronie przyrody (art. 181, 187, 188 kk); przestępne zanieczyszczenie środowiska (art. 182, 184 kk), bezprawne postępo-

²⁶ Ibidem, s. 993.

²⁷ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1471.

²⁸ Art. 2 ust. 1a ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska.

²⁹ Wyrok TK z 24 maja 1999r., P 10/98, OTK 1999, nr 4, poz. 77.

³⁰ R. Łyżwa, *Karnoprawne instrumenty ochrony środowiska*, „Studia Prawnoustrojowe” 2018, nr 42, s. 377.

³¹ W. Radecki, *Przestępstwa przeciwko środowisku. Rozdział XXII Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 40.

wanie z odpadami lub substancjami oraz bezprawne przewożenie z zagranicy substancji zagrażających środowisku (art. 183 kk), przestępne zaniedbanie w użytkowaniu urządzeń ochronnych (art. 186 kk). Kwalifikowane typy przestępstw określonych w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3, art. 184 § 1 albo 2 kk przewiduje art. 185 Kodeksu karnego. Kwalifikowany charakter tych przestępstw polega na tym, że wysoce negatywne skutki ich popełnienia polegają na zniszczeniu w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach bądź ich konsekwencją jest śmierć człowieka, bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wielu osób. Za spowodowanie tych skutków przewidziana jest zastrzona odpowiedzialność. Stanowi to konsekwencję przyjętej w Kodeksie karnym hierarchii dóbr prawnych, w ramach której bezpieczeństwo ekologiczne lokuje się dość wysoko, ustępując jednak w tej mierze ludzkiemu życiu i zdrowiu, jak też bezpieczeństwu powszechnemu³². Ponadto stanowi realizację założeń Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE z 19.11.2008 w sprawie ochrony środowiska przez prawo karne³³, tym samym polskie prawo karne ochrony środowiska odzwierciedla model europejski³⁴.

W przedstawionym katalogu przestępstw bardzo istotną rolę odgrywa forma, w jakiej należy prowadzić postępowanie przygotowawcze, gdyż w większości formą właściwą będzie śledztwo (art. 181–184, 186 k.k.), natomiast dochodzenie będzie prowadzone jedynie przy trzech przestępstwach – art. 185, 187, 188 k.k., co niesie daleko idące konsekwencje, o których dalej.

Analizując sytuację prawną IOŚ zasadnym będzie odniesienie się do uregulowań odnoszących się zarówno do Straży Leśnej, jak i Państwowej Straży Łowieckiej, z uwagi na pewne podobieństwa w zakresie ścigania przestępstw przez te organy. Podmioty te mają uprawnienie do samodzielnego wszczęcia i prowadzenia dochodzenia, wykonywania wszystkich czynności procesowych koniecznych do realizacji celów postępowania przygotowawczego. Posiadają uprawnienie do skierowania sprawy do mediacji³⁵, z tym jednak zastrzeżeniem w kierunku IOŚ, że możliwość korzystania z mechanizmów wypracowanych w k.p.k. jest dyskusyjna, z uwagi na brak jednolitego odwołania w ustawie o IOŚ do odpowiedniego stosowania k.p.k. do poszczególnych czynności, jak zostało to zrobione w ustawie o lasach, czy ustawie prawo łowieckie.

Problem, który pojawił się w odniesieniu do strażników leśnych, a pozostaje aktualny w stosunku do IOŚ, to uprawnienie do kontroli odwoławczej. Nad tym zagadnieniem pochylił się Sąd Najwyższy dwukrotnie. Pierwotnie

³² A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, t.2, Komentarz do art. 117–277 Kodeksu karnego*, Kraków 1999, s. 440.

³³ Dz. Urz. UE L 328/88 z 6.12.2008.

³⁴ D. Solodow, op. cit., s. 298.

³⁵ R. Netczuk, op. cit., s. 1080.

stwierdził, na podstawie poprzednio obowiązującego k.p.k., że uprawnienia oskarżycieli szczególnych mogą być realizowane do chwili wydania wyroku³⁶. Powyższe spowodowało, że te podmioty nie miały uprawnienia do składania środków odwoławczych, jak i nawet do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku na piśmie³⁷. Ten pogląd ewoluował i pod wpływem doktryny Sąd Najwyższy potwierdził uprawnienie oskarżycieli nieprokuratorskich – początkowo do możliwości składania wniosku o uzasadnienie wyroku na piśmie, następnie do złożenia środka odwoławczego. Ostatecznie Sąd Najwyższy w 1999 r. wskazał, że podmioty te są uprawnione zarówno do występowania z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia na piśmie, jak i wnoszenia apelacji³⁸. Idąc dalej wysunięto wniosek, że podmioty wymienione w ustawach szczególnych są również uprawnione do wyprowadzenia do Sądu Najwyższego kasacji od prawomocnych wyroków sądu odwoławczego. Jednakże taka kasacja musi być sporządzona i wniesiona przez adwokata lub radcę prawnego³⁹ – w pełni należy się z tym stanowiskiem zgodzić.

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska jako organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze

Jak już zostało wskazane, uprawnienie do ścigania przestępstw zostało nadane IOŚ ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska i niektórych innych ustaw. W ramach prowadzonych przez organy IOŚ działań, w sytuacji gdy powezmą one uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku, wymienionego w Kodeksie karnym, mogą podjąć czynności polegające na:

1. obserwowaniu i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym technik satelitarnych i bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom;
2. gromadzeniu i zabezpieczeniu dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;

³⁶ Uchwała SN z 5 listopada 1970r., VI KZP 44/70, OSNKW 1970, nr 12, poz. 116.

³⁷ S. Waltoś, *Postępowania szczególne w procesie karnym (postępowania kodeksowe)*, Warszawa 1973, s. 142–143.

³⁸ Postanowienie SN z 21 maja 1999r., V KKN 85/99, OSNKW 1999, nr 9–10, poz. 64; Pogląd ten jest aprobowany w doktrynie, na co wskazują stanowiska: Ł. Woźniak, *Glosa do postanowienia SN z 21.05.1999 r., V KKN 85/99*, OSP 2000/4, poz. 48, s. 170; P. Piszczek, *Postępowanie uproszczone w polskim procesie karnym*, Olecko 2002, s. 141 i 165; W. Grzeszczyk, *Glosa do postanowienia SN z 17.12.2008 r., I KZP 26/08*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 7–8, s. 246; D. Kaczoriewicz, *Uprawnienie do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w świetle proponowanych zmian kodeksu postępowania karnego*, [w:] P. Wiliński (red.), *Kontradycyjność w polskim procesie karnym*, Warszawa 2013, s. 343–344; R. Olszewski, *Kumulacja procesowych ról uczestników polskiego postępowania karnego*, Łódź 2013, s. 211.

³⁹ R. Netczuk, op. cit., s. 1084.

3. żądaniu pisemnych lub ustnych informacji oraz przesłuchiowaniu osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w kodeksie karnym;

4. ustalaniu tożsamości osób oraz żądaniu okazania dokumentów niezbędnych do wymierzania grzywny w drodze mandatu karnego lub sporządzenia wniosku o ukaranie;

5. nakładaniu grzywnien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia;

6. dokonywaniu oględzin pomieszczeń i innych miejsc;

7. zatrzymywaniu lub przeszukiwaniu pojazdów przewożących towary oraz kontroli dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów;

8. udzielaniu pouczeń, zwracaniu uwagi, ostrzeganiu lub stosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego.

Niektóre z powyższych czynności mają szczególną doniosłość, gdyż związane są z możliwością stosowania przymusu bezpośredniego – chodzi tu o uprawnienia o charakterze policyjnym, które wiążą się z prawem do prowadzenia dochodzenia. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, jak też upoważnieni inspektorzy IOŚ, mogą ustalać tożsamość osób, mają prawo do zatrzymywania lub przeszukiwania pojazdów przewożących towary oraz kontroli dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów. Te uprawnienia, mimo że wchodzą w skład uprawnień policyjnych, nie zawierają odniesienia w ustawie o IOŚ do innych aktów prawnych, na podstawie których należałoby je realizować. To ostatnie uregulowanie jest zakreślone bardzo wąsko, gdyż IOŚ ma uprawnienie do niego jedynie w sytuacji, gdy istnieje podejrzenie przewożenia odpadów, a więc gdy mamy podejrzenie popełnienia innego przestępstwa przeciwko środowisku, wówczas wskazane uprawnienie się nie aktualizuje. W stosunku do ustawy o lasach i prawa łowieckiego, zakres ten jest zatem najwęższy. Podobne uregulowania znajdziemy w ustawie o lasach, w art. 47 ust. 2, z tą różnicą, że tam ustawodawca wskazując uprawnienia strażników leśnych dokładnie określił, według jakich przepisów owe uprawnienia mogą oni wykonywać. Natomiast w uregulowaniach dotyczących IOŚ wskazane zostało w art. 10a, że wojewódzki inspektor ochrony środowiska może wystąpić z wnioskiem do innych organów państwowych, w tym m.in. do Policji o udzielenie pomocy, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia czynności kontrolnych. Zazwyczaj podczas ich wykonywania może dojść do ujawnienia przestępstwa. Udzielenie pomocy może polegać na: umożliwieniu inspektorowi wejścia na kontrolowany teren, do kontrolowanego obiektu lub środka transportu; gromadzeniu i zabezpie-

czaniu dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia; ustalaniu tożsamości i przesłuchiwanie osób w celu ustalenia stanu faktycznego istotnego dla prowadzonego postępowania; zapewnienia bezpieczeństwa inspektorowi. Organy nie mogą odmówić udzielenia pomocy. Z tego należy odczytać, że uprawnienia IOŚ są iluzoryczne, gdyż w żadnym miejscu ustawy ustawodawca nie odwołał się do konkretnych instrumentów, których mogą użyć sami inspektorzy i nie wskazał, na podstawie jakich przepisów mieliby to uczynić, jak zrobił to w pozostałych ustawach szczególnych, upoważniających organy do prowadzenia postępowania przygotowawczego. W związku z tym należy uznać, że głównym zadaniem IOŚ jest odpowiednie gromadzenie materiałów w celu późniejszego przekazania zawiadomienia o ściganiu przestępstwa przeciwko środowisku, jak to miało miejsce przed nowelizacją z 2018 r., gdzie art. 15 ustawy o IOŚ (brzmienie nadal aktualne) zobowiązywał organy IOŚ w razie stwierdzenia, że działanie lub zaniechanie kierownika jednostki organizacyjnej, jej pracownika lub innej osoby fizycznej wyczerpuje znamiona przestępstwa przeciwko środowisku, do skierowania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, dołączając dowody dokumentujące podejrzenie. Celem takiego uregulowania było to, by prokurator otrzymał dobrze przygotowane materiały, które następnie weryfikowałby w trybie procesowym⁴⁰. Zgromadzony przez inspekcję materiał, z uwagi na specyfikę jej zadań i obecne możliwości techniczne, pozwala jej uczynić to w sposób bardziej efektywny, niż zrobiłyby to podstawowe organy powołane do prowadzenia postępowania przygotowawczego. Istotnym uprawnieniem IOŚ jest możliwość działania prewencyjnego, polegającego na obserwowaniu i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym technik satelitarnych i bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom. Poprzez wykorzystanie tych instrumentów, zgromadzony materiał dla późniejszego postępowania karnego stanowi bardzo cenny element.

Ustawodawca formułując powyższy katalog, który zamieszczony został w ustawie o IOŚ w art. 10b ust 2, dokonał wyliczenia w sposób kompleksowy, uniemożliwiając poszerzenie owych czynności o inne zachowania, ponadto nie wskazał, w trybie jakiej ustawy powinny te czynności być dokonane, gdyż w ustawie nie sposób odnaleźć jakiegokolwiek odwołania do przepisów postępowania karnego.

Problemy pojawiające się na tle nowych przepisów

Powierzenie funkcji ścigania IOŚ jest powierzeniem niejako obok funkcji kontrolnej, tym samym co do zasady korzysta ona z instrumentów prawnych

⁴⁰ W. Radecki, *Oskarżyciel publiczny...*, op. cit., s. 12.

opartych na kontroli administracyjnej, gdyż jak zostało wyżej wskazane, brak jest odwołania do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w zakresie realizacji czynności procesowych przez Inspekcję. Kolejnym problemem, który powstaje na podstawie tej ustawy jest fakt, że nawet jeżeli przyjąć, że IOŚ staje się nowym organem zyskującym uprawnienia Policji na podstawie art. 312 pkt 2 k.p.k., odsyłającym do przepisów szczególnych, to to nie rozwiązuje problemu faktycznej możliwości ich realizowania w praktyce przez Inspekcję, gdyż możliwość ścigania przestępstw została jedynie ograniczona do przestępstw opisanych w Kodeksie karnym (art. 181–188), natomiast zgodnie z tymi uregulowaniami przestępstwa pozakodeksowe zostają poza kompetencją IOŚ i są to przestępstwa wymienione np. w ustawie z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych⁴¹, ustawie z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach⁴², ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁴³. Wtedy należy przyjąć, że te pozakodeksowe przestępstwa należą do wyłącznej kompetencji ścigania przez prokuratora, natomiast IOŚ na podstawie art. 15 ustawy o IOŚ jedynie zawiadamia o popełnieniu przestępstwa przeciwko środowisku z dołączeniem odpowiedniego materiału dowodowego.

Należy przede wszystkim wskazać, że uprawnienia, które nadaje Inspekcji ustawa miałyby rację bytu, gdyby prowadzenie postępowania przygotowawczego w przypadku przestępstw przeciwko środowisku, wymienionych w k.k., realizować jedynie w formie dochodzenia, jednakże tak nie jest, o czym wcześniej była już mowa. Formą właściwą do prowadzenia postępowania przygotowawczego w przypadku większości przestępstw przeciwko środowisku jest śledztwo, które jak już zostało wcześniej wskazane, zastrzeżone jest do kompetencji prokuratora, a jedynie w wypadku popełnienia przestępstw wymienionych w art. 187 i 188 k.k. właściwą formą postępowania przygotowawczego będzie dochodzenie. W przypadku śledztwa, prokurator może powierzyć jego prowadzenie Policji lub innym organom uprawnionym. Powierzenie to może nastąpić w całości, w określonym zakresie lub polega na zleceniu dokonania poszczególnych czynności śledztwa. Jest to uprawnienie prokuratora, z którego może skorzystać, ale nie jest do tego zobowiązany, ponadto podjęcie jakichkolwiek działań samodzielnie przez IOŚ w przedmiocie przestępstw, dla których jest zastrzeżona forma śledztwa, będzie niezgodne z przepisami. Jedynym wyjątkiem będzie dokonanie czynności w trybie art. 308 k.p.k., które następnie będą musiały zostać potwierdzone przez prokuratora. W sytuacji przestępstw, dla których formą postępowania przygotowawczego jest śledztwo, samodzielność działania Inspekcji jest zdecydowanie ograniczona do czynności w niezbędnym zakresie.

⁴¹ Dz.U. z 2017 r., poz. 2134, Dz.U. z 2018 r., poz. 810.

⁴² Dz.U. z 2018 r., poz. 143.

⁴³ Dz.U. z 2017 r., poz. 1566, 2180, Dz.U. z 2018 r., poz. 650, 710.

Analizując dalej uprawnienia Inspekcji Ochrony Środowiska, na podstawie nowego zadania, które zostało jej dodane, nie uzyskuje ona uprawnienia do samodzielnego wnoszenia i popierania aktu oskarżenia przed sądem w sprawach, w których postępowanie przygotowawcze toczyło się w formie śledztwa, gdyż w takim przypadku uprawnienie do tego ma jedynie prokurator. Jednakże pojawia się w tym miejscu pytanie, czy prokurator może powierzyć IOŚ prowadzenie śledztwa w całości lub w oznaczonej części. Zasadniczo możliwość powierzenia śledztwa Policji przewiduje art. 311 § 2 k.p.k., a art. 312 pkt 2 k.p.k. przekazuje uprawnienia również innym organom przewidzianym w przepisach szczególnych, tym samym odpowiedź na to pytanie jest twierdząca. Natomiast w sytuacji, gdy postępowanie przygotowawcze toczyło się w formie dochodzenia należałoby przyjąć, że Inspekcja jest podmiotem wymienionym w art. 312 pkt. 2 k.p.k., to znaczy, że przysługują jej uprawnienia Policji, których geneza wynika z przepisów szczególnych, tym samym ich zakres jest szerszy w zakresie możliwości skierowania i popierania przed sądem aktu oskarżenia. Policja nie posiada takich uprawnień, gdyż to prokurator kieruje do sądu akt oskarżenia, który mógł być sporządzony przez Policję. Uprawnienie IOŚ należy porównać z pozostałymi dwiema ustawami, które mieszczą się obecnie w treści przepisu art. 312 pkt. 2 k.p.k., a są to: ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴⁴ oraz ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie⁴⁵. Zgodnie z art. 47 ust. 2 pkt 7 ustawy o lasach, Strażnicy Leśni przy wykonywaniu zadań mają prawo do prowadzenia dochodzeń oraz wnoszenia i popierania aktu oskarżenia, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest drzewo lub drewno pochodzące z lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, w trybie i na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego. Natomiast zgodnie z art. 39 ust 2 pkt 7 Prawa łowieckiego Strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej przy wykonywaniu zadań mają prawo do prowadzenia dochodzeń oraz wnoszenia i popierania aktu oskarżenia, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest zwierzyna, w trybie i na zasadach opisanych w Kodeksie postępowania karnego.

Analizując te trzy ustawy pod kątem uprawnień w zakresie możliwości przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, jak i dalej wnoszenia i popierania przed sądem aktów oskarżenia, niewątpliwie należy stwierdzić, że w przypadku ustawy o IOŚ, brakuje podstawy prawnej, na której te działania mają być oparte. W przypadku strażników leśnych jak i łowieckich, zostało jednoznacznie w przepisach wskazane, że trybem właściwym jest dochodzenie, jak też to, że tryb i zasady postępowania w sprawach przestępstw należących do właściwości tych organów mają podlegać reżimowi Kodeksu postępowania karnego, natomiast w ustawie o IOŚ, brak jest takiego uregu-

⁴⁴ Dz.U. z 2018 r., poz. 2129.

⁴⁵ Dz.U. z 2018 r., poz. 2033.

lowania. Wskazanie, że zadaniem IOŚ jest ściganie przestępstw jest zakresem bardzo szerokie w porównaniu z wymienionymi dwoma ustawami szczególnymi, więc może należałoby to interpretować jako możliwość podejmowania wszelkich działań przez IOŚ mających na celu wykrycie sprawcy przestępstwa przeciwko środowisku, mimo że nie zawsze będzie to skorelowane z funkcją organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Wskazaniem byłoby odnośnienie tego do przestępstw przeciwko środowisku opisanych w k.k., gdzie formą właściwą jest śledztwo, bądź przestępstw opisanych w ustawach szczególnych, gdzie IOŚ jest organem, któremu prokurator może zlecić wykonanie pewnych czynności śledztwa, których wykonanie z uwagi na specyfikę Inspekcji będzie dla niej łatwiejsze, aniżeli dla innych organów np. Policji, na co nowe przepisy pozwalają. Natomiast poprzednio obowiązująca regulacja prawna pozwalała IOŚ jedynie na aktywność w dołączeniu dokumentów do składanego zawiadomienia o popełnionym przestępstwie, co nie dawało instrumentów do dalszego podjęcia aktywności przez ten organ.

Na marginesie warto również wspomnieć, że w wyżej przedstawionych trzech ustawach zawsze jest mowa o wnoszeniu i popieraniu aktu oskarżenia przed sądem, co mogłoby błędnie wskazywać na to, że te podmioty jedynie do sądu mogą skierować akt oskarżenia. Jednakże zgodnie z art. 325i § 3 k.p.k. uprawnienia prokuratora określone w art. 335, art. 336 i art. 387 § 2 przysługują także innym niż prokurator organom uprawnionym do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego.

Powzięcie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku

Z uwagi na nieprecyzyjność przepisów regulujących uprawnienia Inspekcji Ochrony Środowiska rodzi się pytanie, co Inspekcja ma zrobić w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, czy powinna podejmować jakiegokolwiek działania, skoro z przepisów nie wynika jednoznaczny sposób postępowania, czy w takiej sytuacji powinna skorzystać art. 15 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, jak to czyniła przed nowelizacją owej ustawy, tzn. powinna zawiadomić o popełnieniu przestępstwa organy powołane do ścigania przestępstw, dołączając jednocześnie dowody dokumentujące to podejrzenie. Podejmowanie działań procesowych samodzielnie przez Inspekcję, na podstawie owego stanu prawnego, może rodzić następnie w stosunku do niej zarzut, że działała niezgodnie z przepisami, dlatego też skierowanie zawiadomienia do prokuratury będzie drogą, która będzie najbezpieczniejsza. Na tej podstawie prokurator może dokonać powierzenia śledztwa Inspekcji Ochrony Środowiska, na podstawie art. 312 pkt 2 k.p.k.,

jednakże aby Inspekcja mogła podejmować działania, w ustawie powinno znaleźć się odwołanie do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. w zakresie powierzonych im zadań w art. 10b ust 2 ustawy o IOŚ, podobnie jak ma to miejsce np. w ustawie o lasach w art. 47 ust 2⁴⁶, czy w art. 39 ust 2 ustawy Prawo łowieckie⁴⁷.

Wnioski

Reasumując, ustawodawca nowelizując przepisy ustawy o IOŚ dokonał poszerzenia jej kompetencji m.in. o możliwość prowadzenia postępowania przygotowawczego o przestępstwa przeciwko środowisku wymienione w Kodeksie karnym, jak też upoważnił ją do wnoszenia i popierania aktów oskarżenia przed sądem w tych sprawach. Głównym problemem, który się pojawił jest brak wskazania przez ustawodawcę, na jakich zasadach uprawnienia te powinny być przez Inspekcję realizowane, gdyż zaliczając Inspekcję do organów wymienionych w art. 312 pkt 2 k.p.k. rodzi to pewne problemy. Brak precyzji ustawodawcy w ogóle nie pozwala zaliczyć Inspekcji do tej kategorii, gdyż w całej ustawie nie ma wzmianki o stosowaniu Kodeksu postępowania karnego w tym zakresie. Nawet jeżeli przyjąć, że jednak Inspekcja może realizować swoje zadania w oparciu o Kodeks postępowania karnego, to kolejny problem, który się pojawia to właściwa forma prowadzenia postępowania przygotowawczego, gdyż przy przestępstwach przeciwko środowisku wymienionych w Kodeksie karnym dla większości z nich właściwą formą jest śledztwo, a nie dochodzenie, jak ma to miejsce w przypadku dwóch innych ustaw szczególnych, wchodzących w zakres art. 312 pkt 2 k.p.k. Tym samym należałoby sprecyzować, jak ma to np. miejsce w Kodeksie karnym skarbowym, iż w sytuacji, gdy mamy do czynienia z finansowymi organami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze, mają one uprawnienie do prowadzenia śledztwa, ale nadzór nad tym postępowaniem jest sprawowany przez prokuratora, który ma obowiązek zatwierdzania postanowień wydawanych przez te organy podczas prowadzonego śledztwa, jak też w momencie jego zakończenia. Do prokuratora należy decyzja o skierowaniu aktu oskarżenia do sądu. To prokurator wnosi akt oskarżenia do sądu, ze wskazaniem, jaki organ prowadził postępowanie przygotowawcze. W postępowaniu sądowym organ finansowy prowadzący postępowanie przygotowawcze staje się oskarżycielem posiłkowym wstępującym obok prokuratora.

⁴⁶ Np. punkt 4 przedmiotowego art. stanowi, że strażnicy leśni przy wykonywaniu zadań mają prawo do przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc, w przypadkach uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego.

⁴⁷ Dz. U. z 2018 r., poz. 2033.

Natomiast w przypadku prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia (tylko dwa przypadki w k.k.) powinna zostać wprowadzona zasada samodzielnego kierowania i popierania przez IOŚ aktu oskarżenia do sądu, która funkcjonuje już w ustawie o lasach i w Prawie łowieckim.

Kolejne pytanie, które rodzi się na tej podstawie, to czy IOŚ jest należyście przygotowana do tego, by po pierwsze prowadzić postępowanie przygotowawcze, nawet jedynie w formie dochodzenia, i po drugie, czy samodzielne występowanie przed sądem przez Inspekcję będzie dawało gwarancję prawidłowego zabezpieczenia praworządności. Analizując powyższe rozważania należy stwierdzić, że IOŚ od 1991 roku realizuje w sposób skuteczny rolę oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia, tym samym ma również odpowiednie przygotowanie do poszerzenia jej uprawnień. Należy w tym miejscu wskazać, że przed nowelizacją ustawy o IOŚ, Inspekcja podejmowała czynności związane z gromadzeniem dowodów w celu ich późniejszego przedstawienia organom ścigania w formie zawiadomienia o przestępstwie. Obecne uregulowania charakteryzują się niestety brakiem precyzji, co może rodzić obawy użycia ich przez inspektorów. Tym samym z relacji pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska można, w aktualnym stanie prawnym, wywnioskować, że w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia o popełnionym przestępstwie, inspektorzy będą nadal korzystali z art. 15 ustawy o IOŚ, a nie z nowo nadanych im uprawnień.

Odnosząc powyższe kwestie do Inspekcji Ochrony Środowiska należy uznać, że zasadnym nadal będzie gromadzenie materiałów dowodowych w celu późniejszego wykorzystania ich w procesie. IOŚ została wyposażona w nowoczesny sprzęt mający na celu dbałość o stan środowiska i możliwość podejmowania działań prewencyjnych, zmierzających do niedopuszczenia do popełniania przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku. Wydaje się słusznym rozwiązaniem, by w przypadku przestępstw przeciwko środowisku, prowadzonych w formie śledztwa, prokurator dokonał powierzenia odpowiednich czynności śledztwa IOŚ, z uwagi na specyfikę problematyki tych przestępstw. Natomiast w przypadku przestępstw przeciwko środowisku, gdzie formą właściwą jest dochodzenie, zasadnym jest realizowanie wszelkich czynności przez IOŚ. Ustawodawca, w celu uniknięcia problemów interpretacyjnych, powinien wskazać w odpowiednich punktach w art. 10b ust 2 ustawy o IOŚ odwołanie do przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Wykaz literatury

- Boratyńska K.T., Chojniak Ł., Jasiński W., *Postępowanie karne*, Warszawa 2012.
Górski M. (red.), *Prawo ochrony Środowiska*, Warszawa 2018.
Grzegorzczak T., *Tryby ścigania karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System Prawa Karnego procesowego*, t.1, cz. 2, rozdz. 17, Warszawa 2013.

- Grzegorzczuk T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2014.
- Grzeszczyk W., *Glosa do postanowienia SN z 17.12.2008 r., I KZP 26/08*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 7–8.
- Kaczorkiewicz D., *Uprawnienie do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w świetle proponowanych zmian kodeksu postępowania karnego*, [w:] P. Wiliński (red.), *Kontraduktoryjność w polskim procesie karnym*, Warszawa 2013.
- Kulesza C., *Oskarżyciel publiczny*, [w:] P. Kruszyński (red.), *Wykład prawa karnego procesowego*, Białystok 2012.
- Łyżwa R., *Karnoprawne instrumenty ochrony środowiska*, „Studia Prawnoustrojowe” 2018, nr 42.
- Netczuk R., *Inne organy ścigania w postępowaniu karnym*, [w:] Kwiatkowski (red.), *Sądy i inne organy postępowania karnego. System prawa karnego procesowego*, t. V, Warszawa 2015.
- Olszewski R., *Kumulacja procesowych ról uczestników polskiego postępowania karnego*, Łódź 2013.
- Piszczyk P., *Postępowanie uproszczone w polskim procesie karnym*, Olecko 2002.
- Prusak F., *System organów ścigania karnego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe ASW” 1983, nr 33.
- Radecki W., *Przestępstwa przeciwko środowisku. Rozdział XXII Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2001.
- Radecki W., *Oskarżyciel publiczny w sprawach przeciwko środowisku*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 3.
- Solodov D., *Przestępstwa przeciwko środowisku w Polsce i Rosji – problemy prawa, ścigania i dowodzenia*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 43.
- Stańda J., *Organy postępowania przygotowawczego w polskim postępowaniu karnym*, [w:] *Postępowanie przygotowawcze (węzłowe problemy na tle radzieckiego i polskiego prawa karnego procesowego)*, „ZNUJ” 1973, nr 61.
- Uzasadnienie do projektu ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, RM 10-95-18, Warszawa 22.06.2018.
- Waltoś S., *Postępowania szczególne w procesie karnym (postępowania kodeksowe)*, Warszawa 1973.
- Woźniak Ł., *Glosa do postanowienia SN z 21.05.1999 r., V KKN 85/99*, OSP 2000/4, poz. 48.
- Zander J., *Wykonywanie obowiązków oskarżyciela publicznego przez Państwową Inspekcję Sanitarną*, „Zagadnienia Wykroczeń” 1985, nr 1.
- Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, t.2, Komentarz do art. 117–277 Kodeksu karnego*, Kraków 1999.

Summary

The role of the Environmental Protection Inspectorate in the field of criminal prosecution

Key words: criminal proceedings, Inspection of Environmental Protection, bodies entitled to conduct preparatory proceedings.

According to legal regulation of the criminal proceedings code, non-judicial bodies bear responsibility for conducting preparatory proceedings. Prosecutor as the main body conducts or supervises proceedings. In regard to scope of the regulation, proceedings are conducted by Police or a body with the same eligibility as Police. Aforementioned powers result directly from the criminal code, and also from the Minister for Justice's ordinance of September 22nd, 2015 regarding bodies that are, along with Police, approved to conduct proceedings. The regulation also regards bodies approved to bring and support accusation to trial in first instance courts in cases which the proceedings were conducted in, as well as the scope of cases delegable to this bodies. Aforementioned powers result also from special statutes. This deliberation is based on revised statute of Inspection of Environmental Protection which expands the range of bodies entitled to conduct preparatory proceedings in cases directly determined in the criminal code against environment.